



Udtalelser i TV-avisen på levnedsmiddelstyrelsens vegne

Ombudsmanden fandt ikke grundlag for kritik af miljøministerens svar på en klage over den måde, hvorpå en medarbejder fra levnedsmiddelstyrelsen havde udtalt sig i et indslag i TV-avisen. I den forbindelse anførte ombudsmanden nogle almindelige synspunkter om administrative myndigheders ansvar for udtalelser fremsat til brug for radio- og TV-udsendelser.

FOB nr. 86.104

(J. nr. 1986-265-10).

En forening klagede over miljøministerens svar på foreningens kritik af den måde, hvorpå en medarbejder fra levnedsmiddelstyrelsen havde udtalt sig i et indslag i TV-avisen den 9. december 1985.

Det fremgik af de foreliggende oplysninger, at TV-avisen den 9. december 1985 bragte et indslag om skadevirkningerne af at spise fisk med kviksølvindhold. I udsendelsen bragtes bl.a. uddrag af et interview med en medarbejder A fra statens levnedsmiddelinstitut (nu levnedsmiddelstyrelsen).

Levnedsmiddelstyrelsen, instituttet for toksikologi, udarbejdede den 18. december 1985 følgende notat om den pågældende medarbejders medvirken til udsendelsen:

»I forbindelse med en udsendelse i TVA den 9. december 1985, hvor (A) fra IT medvirkede, blev der rejst tvivl om den nuværende sikkerhedsgrænse ved indtagelse af kviksølv.

Baggrunden for, at der er blevet rejst tvivl, er oplysninger i et foredrag holdt af professor Mats Berlin, Lund, Sverige, i København i maj. I dette foredrag kom professor Berlin ind på en undersøgelse, der netop er foretaget, men endnu ikke publiceret, på New Zealand. Undersøgelsen er bygget over gravide kvinders spisning af fisk set i forhold til kviksølvkoncentration i deres hår samt deres nyfødte børns hår. Man har så 5 år senere foretaget undersøgelse af deres koncentrationsevne og undersøgelse af deres evne til at lokalisere forskellige sensoriske påvirkninger samt deres evne til indlæring og adfærd. Samme undersøgelse foretages på en kontrolgruppe, og der blev efter professor Berlins oplysninger fundet en signifikant forskel. Professor Berlin satte de effekter, der blev fundet, i relation til den mængde kviksølv, der er kalkuleret med ved tidligere undersøgelser, og WHO's vurderinger, og han fandt, at der var effekt ved en 10 gange lavere koncentration. Hvis resultaterne bliver accepteret videnskabeligt, vil det betyde, at der er en effekt i det område, der dækkes af den nuværende af WHO anbefalede PTWI (Provisionally Tolerable Weekly Intake), og der altså ikke mere er nogen sikkerhedsfaktor fra effekt til PTWI.

I Danmark har vi normalt en gennemsnitsindtagelse af kviksølv på 15% af PTWI, hvorfor den almindelige dansker ikke er udsat for nogen risiko. Ved

spisning af forurenede fisk fra forbudsområder, hvor fisken har et indhold på 0,5 - 1 mg/kg, vil det betyde, at man må fraråde folk, især gravide kvinder, at spise fisk.

Ved optagelsen af TVA-udsendelsen blev der af (A) gjort opmærksom på de omtalte forudsætninger, men disse blev klippet væk, og kun advarslen om forurenede områder blev bibeholdt. Undertegnede gjorde endvidere opmærksom på, at vi med den nuværende bekendtgørelse har taget højde for sådanne problemer, men også dette blev klippet bort. Journalisten havde herudover misforstået, hvad sikkerhedsgrænsen står for, samt ændret, at kviksølv fandtes i 30% højere til 3 gange højere koncentration i fosterblod end i moderens blod, hvorved udsendelsen fik en anden nuance end tilsigtet.«

Foreningen gjorde over for miljøministeren og ombudsmanden gældende, at TV-avisens indslag om kviksølv i fisk som helhed var stærkt sensationspræget, ukorrekt og tendentiøst bl.a. ved at fremhæve den new zealandske undersøgelse, som viste væsentligt større skadevirkninger end talrige andre tilsvarende undersøgelser. Hertil kom, at undersøgelsen endnu ikke var publiceret eller gjort til genstand for en videnskabelig vurdering fra anden side; det var derfor for tidligt at udtale sig om undersøgelsens konklusioner og deres rækkevidde. Allerede af den grund burde den pågældende medarbejder - der udtalte sig på levnedsmiddelstyrelsens vegne - have undladt at udtale sig om undersøgelsens resultater. Det er almindeligt kendt, at der bliver klippet i optagelserne. Repræsentanter for offentlige styrelser må være opmærksomme herpå og tage passende modforanstaltninger, enten ved at undlade at udtale sig om forhold, som kan misforstås, eller ved at sikre sig adgang til at gennemse det redigerede indslag inden udsendelsen.

I sit svar til foreningen henholdt miljøministeren sig til levnedsmiddelstyrelsens oplysninger dels om betydningen af den new zealandske undersøgelse set i forhold til den danske politik på området, dels om, at den pågældende medarbejder faktisk havde udtalt sig til TV-avisen i overensstemmelse hermed. Ministeren fandt ikke, at det kunne bebrejdes den pågældende, at udtalelserne senere blev beskåret og fremført i TV-avisen med et andet indhold end tilsigtet og uden de nødvendige forbehold med hensyn til undersøgelsens foreløbige karakter og begrænsede betydning i Danmark.

I svaret tilføjede ministeren nogle almindelige synspunkter vedrørende offentlige myndigheders deltagelse i TV-udsendelser, avisdebat m.m. Myndighedsrepræsentanterne »skal være på fast grund«, og de skal i deres udtalelser være »velafvejede ... og ikke sensationssøgende«. Ministeren henviste i øvrigt til betydningen af, at myndighederne viste stor åbenhed over for offentligheden og indgik i en reel dialog om faglige spørgsmål på deres område.

Ombudsmanden udtalte i en skrivelse til foreningen følgende:

»Som sagen foreligger for mig, må jeg lægge til grund, at den pågældende medarbejder, da han blev interviewet til brug for TV-indslaget, faktisk udtalte sig i overensstemmelse med det, der er anført ovenfor om levnedsmiddelstyrelsens vurdering af den omhandlede undersøgelse og dens betydning for forholdene i Danmark.

For så vidt er der ikke i den konkrete sag spørgsmål om, hvorvidt medarbejderen udtalte sig på styrelsens vegne og på en måde, som var dækkende for styrelsens standpunkt. Dette standpunkt, som det er kommet til

udtryk i levnedsmiddelstyrelsens udtalelse i skrivelsen af 18. december 1985, er i sig selv ikke anfægtet under sagen.

Jeg forstår, at foreningen i og for sig er enig heri, men mener, at styrelsen (eller den pågældende medarbejder) netop på denne baggrund burde have reageret over for den ukorrekte og tendentiøse form, hvori udtalelserne kom til at fremstå i TV-avisen efter klipping og anden redaktionel bearbejdelse.

En stillingtagen hertil må tage udgangspunkt i den særlige ansvarsordning, som i medfør af loven om radio- og fjernsynsvirksomhed er fastlagt for udsendelser i radio og TV. Loven hjemler bl.a. et selvstændigt ansvar for den redaktionelle virksomhed, der udføres af Danmarks radio, og åbner mulighed for at få foretaget berigtigelse, dersom en udsendelse indeholder fejlagtige oplysninger om faktiske forhold, jfr. nærmere lovens § 18.

Reglerne i loven om radio- og fjernsynsvirksomhed må indebære, at klager, der vedrører eller viser sig at vedrøre den redaktionelle bearbejdelse, primært må søges fremmet inden for rammerne af disse regler, d.v.s. ved henvendelse til Danmarks radio. Det ville efter min mening harmonere dårligt med den lovbestemte ansvarsordning - og med de underliggende principielle hensyn til den redaktionelle frihed - om der ganske frit skulle kunne gøres ansvar gældende tillige over for den pågældende administrative myndighed, her levnedsmiddelstyrelsen, for at have udvist passivitet over for det udsendte indslags indhold og form. Jeg bemærker herved, at der ikke efter loven er tillagt (andre) offentlige myndigheder nogen særlig adgang til at forlange berigtigelse.

Et alternativt ansvar vil dog kunne blive aktuelt i særlige tilfælde, især hvis der er tale om forholdsvis grove forvanskninger af de fremsatte udtalelser, og/eller der er en nærliggende risiko for, at samfundsmæssige eller private interesser vil lide skade af betydning, dersom der ikke sker en korrektion.

Jeg finder det ikke påkrævet i den foreliggende sammenhæng at komme nærmere ind på, hvorvidt levnedsmiddelstyrelsen burde have taget skridt til en berigtigelse af udtalelserne i TV-avisen den 9. december 1985. Jeg har herved bl.a. lagt vægt på, at foreningens henvendelse i skrivelsen af 11. december 1985 til miljøministeren, koncentrerede sig om andre spørgsmål, og at der for så vidt næppe var anledning til at overveje en eventuel berigtigelse, før tidspunktet herfor var forpasset.

Jeg har således ikke grundlag for at kritisere miljøministerens besvarelse af foreningens henvendelser.

...«